

Czytamy czasopisma

Występy teatru — wzoru

W OSTATNIM numerze „Kuznicy” znajdujemy całą kolumnę poświęconą występom Moskiewskiego Teatru Dramatycznego („Teatru Ochłopkowa”) w Polsce. Na kolumnę tę składają się artykuły Seweryna Pollaka i Edwarda Csató oraz szereg zdjęć ze spektakli omawianego przez nich teatru. Nic dziwnego, że pobytem Teatru Ochłopkowa w Polsce ze szczególną uwagą zajmuje się i „Kuznica” i inne nasze czasopisma (ze specjalnym pietyzmem systematycznie relacjonowała warszawskie przedstawienia tego teatru „Trybuna Ludu”).

Odwiedziny te umożliwiły bowiem polskiej publiczności — jak pisze Pollak — ujżenie sztuk radzieckich w radzieckich interpretacjach reżyserskich, zetknięcie się z grą zespołu, który, zasobny w tradycje realistycznej gry Teatru Stanisławskiego, przeniósł ją w czasy dzisiejsze, opierając ją na nowych, dzisiejszych treściach. Znaczenie tych odwiedzin jest tym poważniejsze, że zdajemy sobie sprawę, iż rozwój radzieckiego teatru zmierza ku tym celom, które pragniemy realizować również i u nas.

Co stanowi zasadniczą podstawę poziomu Teatru Ochłopkowa?

Na specjalnym odczycie dla aktorów, literatów i dziennikarzy sam Ochłopkow powiedział, że

podstawą pracy aktora jest repertuar, że „bez odpowiedniego repertuaru najlepszy nawet aktor jest zarzęnięty”, ograniczony w swych możliwościach twórczych, że aktor jest wychowawcą i nauczycielem publiczności teatralnej poprzez właściwie dobrany repertuar.

A jaka jest linia repertuarowa właśnie Teatru Moskiewskiego, kierowanego przez Ochłopkova?

Już chociażby z trzech tylko sztuk wystawianych przezeń w Łodzi („Sąd honorowy”, „Tania” i „Wiosna w Moskwie”) widać że fundamentem doboru dzieł scenicznych jest w tym teatrze dążenie do bezpośredniego reagowania na żywe, palące zagadnienia współczesności, do bezpośredniego ideowego oddziaływania sceny na szerokie masy, widzów teatralnych. Widać tu traktowanie pracy teatralnej jako narzędzia wychowania społecznego, jako celnej i cennej broni w politycznym uświadamianiu widza radzieckiego.

Utwory sceniczne wystawiane przez Moskiewski Teatr Dramatyczny są utworami wybitnie problemowymi, a ich interpretacja tę problemowość podkreśla i uwydatnia. Tak więc „Sąd honorowy” Szejina ukazuje aktualny i znany nam konflikt patriotyzmu z kosmopolityzmem. Treścią tej sztuki jest marksistowska analiza hasła głoszącego, że „nauka nie liczy się z granicami” i wykazanie, w

jaki sposób hasło to może się stać przykrywką dla imperialistycznej ekspansji kapitalizmu. Z dyskursywnego charakteru sztuki wynika olbrzymia trudność jej scenicznej realizacji, ale — jak dowodzi dalej Pollak — doskonała gra, w której realizm sytuacji zostaje podkreślony przez aktorów do końca, stanowi niewątpliwą pomoc dla autora i inscenizatora. Trudno sobie wyobrazić sztukę Szejina zagraną w inny sposób. To właśnie zespolenie stylu sztuki ze stylem interpretacji aktorskiej decyduje o istotnych walorach Moskiewskiego Teatru Dramatycznego.

Pełny ładunek treści społecznych posiada też druga sztuka wystawiana przez MTD w Łodzi: „Tania” Arbuzowa. W tym bowiem dramacie podstawowym zagadnieniem staje się sprawa niezależności osobistej człowieka, którą można osiągnąć jedynie przez włączenie się w nurt życia ogólnego.

Nawet komedia muzyczna Gusięwa p. t. „Wiosna w Moskwie” zawiera w swym założeniu poważny problem społeczny. Okazuje się przy tym, że wbrew pewnym opiniom poważne zagadnienie nie jest wcale kulą u nogi dla lekkiego utworu scenicznego. Wesola sztuka Gusięwa, obfitując w dowcipne spięcia słowne i sytuacyjne, pełna lekkości i żartu, nie jest

jednocześnie pozbawiona walorów dydaktycznych.

Seweryn Pollak kończy swój artykuł następującymi wnioskami:

„Godna podziwu jest szeroka skala rodzajów scenicznych, jaką posiadają aktorzy Teatru Dramatycznego. Trzy sztuki, które widzieliśmy w Łodzi — to jednocześnie trzy odmienne genry sceniczne.

We wszystkich trzech aktorzy Teatru Dramatycznego czuli się swobodnie, podkreślając ich odmienny charakter, a jednocześnie wydobywając z nich podstawowe założenia dramatyczne — założenia społeczne. Realizm gry — to w tej interpretacji nie tylko realizm sytuacji scenicznych, lecz wydobyte z odtwarzanych postaci głębokich humanistycznych treści.

Ten właśnie humanistyczny stosunek do zagadnień sztuki umożliwia ujmowanie przeżyć człowieka przez podkreślenie ich znaczenia w życiu społecznym, stanowi bodaj że najistotniejszą cechę teatru radzieckiego.”

Gdy pamiętamy, że jednym z zasadniczych elementów realizmu socjalistycznego w sztuce jest ukazywanie przeżyć jednostki w ich kontekście społecznym, stwierdzimy bez wątpliwości, że występy Moskiewskiego Teatru Dramatycznego w Polsce mogą stanowić bardzo istotną wzorcowie dla naszych dramaturgów, teatrologów, inscenizatorów i aktorów, chcących wspólnie realizować nową sztukę teatralną w Polsce.

I wielka szkoda, że Teatru Ochłopkowa nie zobaczymy we Wrocławiu. (t.)